*УА «Дзяржаўная агульнаадукацыйная
сярэдняя школа №3 г.Глыбокае»*

Пазакласныя мерапрыемствы

“Праяўленні гвалту над дзецьмі і ахова правоў дзіцяці. Гандаль людзьмі”

**Раманчук Лідзія Анатольеўна
настаўніца інфарматыкі
вышэйшай катэгорыі**

люты, 2009

ЗМЕСТ

I. Метадычная распрацоўка выхаваўчай гадзіны "Праблема гандлю людзьмі"

Мэта: фармаванне прававой культуры школьнікаў.

Задачы:

- фармаванне ўяўлення аб праблеме гандлю людзьмі;
- інфармаванне аб метадах вербавання;
- азнаямленне з правіламі бяспечнага падарожжа за мяжу.

Форма правядзення: гутарка за "круглым сталом".

Абсталяванне:

- Праектар,
- Камп'ютэр
- Прэзентацыя "Заставайся свабодным!"
- плакаты, намаляваныя школьнікамі.

Падрыхтоўчая праца:

- азначэнне тэмы выхаваўчай гадзіны, фармуляванне яго мэт і задач;
- азначэнне формы правядзення выхаваўчай гадзіны;
- складанне плана падрыхтоўкі і правядзення выхаваўчай гадзіны;
- пошук інфармацыйнага матэрыялу;
- напісанне сцэнарыя;
- стварэнне прэзентацыі;
- выкананне плакатаў на зададзеную тэматыку;

План правядзення:

1. Арганізацыйны момант
2. Выступленне вядучых
3. Прагляд прэзентацыі "**Заставайся свабодным!"**
4. Адказы на пытанні, абмен меркаваннямі
5. Рэфлексія.

Ход правядзення:

Вядучы 1. Тэма нашай інфармацыйнай гадзіны "Праблема гандлю людзьмі ў Беларусі".

Вядучы 2. На мяжы XX і XXI стагоддзяў гандаль людзьмі набыў такія маштабы, што беларускае грамадства не можа не звярнуць на яго пільнай увагі. Па адзнаках экспертаў, ад 800 да 900 тысяч жанчын, мужчын і дзяцей штогод у цяперашні час перамяшчаюцца праз дзяржаўныя межы па ўсім свеце для продажу і наступнай эксплуатацыі. Па прыбытковасці дадзенае злачынства займае трэцяе месца пасля гандлю зброяй і наркотыкамі і прыносіць арганізаванай злачыннасці каля 17-19 млрд . долараў штогадовага пазапраўнага прыбытку. Міжнародны характар гандлю людзьмі значна зніжае рызыку для злачынцаў быць пакаранымі, бо злачынства здзяйсняюцца на тэрыторыі некалькіх дзяржаў, што стварае цяжкасці для працэсу збору інфармацыі.

Вядучы 1. Вядома, што ахвярамі гандлю людзьмі становяцца і жанчыны, і дзеці, і мужчыны. Тым не менш, з гістарычных прычын, якія склаліся адносна няроўнага становішча жанчын, сярод ахвяр гандлю людзьмі пераважаюць жанчыны.

У міжнародных дакументах для азначэння гандлю людзьмі выкарыстоўваецца англамоўны тэрмін "*траффікінг*", які азначае гандаль рабамі, наркотыкамі і пазапраўны гандаль наогул.

Вядучы 2. Некаторыя краіны адначасова могуць з'яўляцца краінай паходжання, транзіту і прызначэння. Рэспубліка Беларусь мае ролю краіны паходжання пацярпелых, адкуль жанчыны і мужчыны з'язджаюць . Следчая практыка МУС і досвед працы грамадскіх арганізацый сведчыць аб тым, што вербаванне вядзецца ва ўсіх рэгіёнах краіны, асабліва ў абласных цэнтрах. У Мінскай вобласці можна вылучыць такія "трывожныя гарады", як Барысаў, Жодзіна, Маладзечна; у прымежных Гродненскай і Брэсцкай абласцях - Наваградак, Слонім, Смаргонь і Баранавічы, Пінск, Пружаны. Каналы вербавання з гарадоў Віцебскай вобласці (Верхнядзвінск, Наваполацк) вядуць пераважна ў Расійскую Федэрацыю. У Гомельскай вобласці вярбоўшчыкі працуюць у Калінкавічах і Петрыкаве, у Магілёўскай - у Бабруйску, Горках.

Вядучы 1. Паводле дадзеных Міністэрствы працы і сацыяльнай абароны РБ, МУС, грамадскіх і міжнародных арганізацый, у РБ найболей папулярнымі краінамі прызначэння для грамадзян Беларусі з'яўляюцца Расія, Германія, Італія, Польшча, Кіпр, Чэхія, Францыя, Турцыя, Ізраіль.

Вядучы 2. На працягу апошніх дзесяцігоддзяў у беларускім грамадстве назіраюцца працэсы фемінізацыі беднаты, беспрацоўя, што прыводзіць да фемінізацыі, міграцыі. Моладзь ва ўзросце 16-29 гадоў складае 48,4%, а

жанчыны - 63,3% ад агульнай колькасці зарэгістраваных беспрацоўных. Пры гэтым жанчыны часта не маюць роўнага з мужчынамі доступу да працы з больш высокім заробкам, бо жаночая працоўная сіла невыгодная для працадаўцы, паколькі патрабуе дадатковых выдаткаў на сацыяльныя патрэбы.

Вядучы 1. Аднак прычыны гандлю людзьмі, асабліва жанчынамі, не могуць зводзіцца, за выключэннем, да беднаты, звязанай эканамічнымі ўмовамі. На вырашэнне аб ад’ездзе часта ўплывае эмацыйны стан чалавека. Уражлівасць маладзіцы або жанчыны, калі яна была ахвярай фізічнага, псіхічнага, эканамічнага, сэксуальнага гвалту. Гэта прыводзіць да з’яўлення жадання ўцячы з таго асяроддзя, у якім яна знаходзіцца. У выніку ўзрастае давер да людзей, якія знешне занепакоеныя становішчам маладзіцы або жанчыны, прапаноўваюць дапамогу.

Вядучы 2. Не апошнюю ролю грае таксама стэрэатып аб тым, што за мяжой можна лёгка зарабіць на жыццё і самарэалізавацца. Аповеды знаёмых, сяброў аб удалых паездках за мяжу часта маюць вырашальны ўплыў на прыняцце патэнцыйнай ахвярай рашэння аб ад’ездзе.

Вядучы 1. Самае страшнае - гэта гандаль дзецьмі. Галоўныя пастаўшчыкі дзяцей - Усходняя Еўропа і Паўночная Афрыка. Ключавы рынак - Еўропа. Азія таксама стала рэгіёнам, дзе гандаль дзецьмі квітнее, прыносячы да 10 мільярдаў даляраў штогод.

Вядучы 2. Кожны год 1,2 мільёна дзяцей незаконна пакідаюць краіны пражывання, вывозяцца ў тыя або іншыя краіны з мэтай продажу або выкарыстанні ў якасці рабоў.

Вядучы 1. ААН апублікавала статыстычныя дадзеныя па праблеме гандлю дзецьмі. Даследаванне праводзілі супрацоўнікі *ЮНІСЭФ* - дзіцячага фонду ААН. Перавозка і продаж дзяцей расце з кожным годам. Адмыслоўцы выявілі ключавыя рэгіёны пастаўкі жывога тавару і галоўныя рынкі збыту.

Вядучы 2. За апошнія тры гады на 20 % вырасла дзіцячая прастытуцыя ў Тайландзе. З Кітая перапрададзена да 250 тысяч дзяцей і жанчын. У сваю чаргу, паўднёвы В’етнам спецыялізуецца на продажы дзяўчынак, маладзейшых за 15 гадоў.

Вядучы 1. З краін СНД кожны год нелегальна ў Еўропу трапляюць каля паўмільёна дзяўчынак і жанчын.

Вядучы 2. ЗША і Расія лідыруюць па колькасці дзіцячых порнасайтаў. Дзіцячая парнаграфія ў інтэрнэце квітнее і прыцягвае ўсё большую колькасць людзей, нягледзячы на супрацоўніцтва паміж Расіяй і ЗША па гэтай праблеме.

Вядучы 1. Кожны дзіцячы парнаграфічны сайт прыносіць каля 30,000 даляраў прыбытку штомесяц. Ахвярамі гэтага крыміналу становяцца дзеці зусім малодшага ўзросту. Гандаль дзецьмі і дзіцячая парнаграфія - прыбытковы бізнэс.

Вядучы 2. Часта бацькі самі прадаюць сваіх дочак...

Вядучы 1. Шматлікімі ахвярамі гандлю дзецьмі, безумоўна, становяцца бяздомныя дзеці.

Вядучы 2. Мы павінны памятаць, што дзеці - наша будучыня.

Вядучы 1. Мы павінны паважаць і выконваць правы маленькага чалавечка, каб захаваць мір на зямлі.

Вядучы 2. У Рэспубліцы Беларусь прыняты закон "Аб правах дзіцяці".

Вядучы 1. Гэта з'яўляецца гарантыяй волі дзяцей Беларусі, стварэнне ўмоў, пры якіх дзеці могуць выхоўвацца як асоба.

Вядучы 2. А зараз паглядзім прэзентацыю
"Заставайся свабодным!"(Дадатак -дыск)

1. Толькі здаецца, што гандаль людзьмі - МІФ

2. Усё гэта адбываецца побач з табой у тваім горадзе.

1. ЖАНЧЫНЫ становяцца жывым таварам.
Іх прадаюць у сэксуальнае рабства, з якога ўдаецца вырвацца нямногім.

2. ПАЗНАЙ больш аб гандлі людзьмі, каб не стаць яго АХВЯРАЙ!

1. Рабства існуе ў нашым свеце, таму што ёсць на яго попыт.

2. АХВЯРУ ПАЗБАЎЛЯЮЦЬ ПРАВА НА ВОЛЮ!

1. Ахвяр гандлю людзьмі ператвараюць у ворагаў.
Гвалтам і пагрозамі ламаюць іх лёс.

2. АХВЯРАМ вельмі цяжка вярнуцца да звычайнага жыцця.
Часта саміх ахвяр лічаць злачынцамі.

1. У кожнага ёсць права на надзею і права на паўнапраўднае жыццё!

2. ГАНДАЛЬ ЛЮДЗЬМІ - гэтае грубае парушэнне правоў чалавека!

1. Гандаль дзецьмі - злачынства ўдвая!

2. Дзіця - гэта не цацка ў руках дарослых!

1. Усе людзі нараджаюцца вольнымі і роўнымі ў сваіх правах!

2. Усе дзеці павінны быць шчаслівыя!

1. Мары дзяцей у нашых малюнках
2. Будзь упэўнены ў сабе!
Заставайся свабодным!

1. Умей быць шчаслівым!

2. Радуйся кожнаму дню! Дзеці - не для гвалту!

Вядучы 1. Зараз, давайце паспрабуем адказаць на некалькі пытанняў, якія актуальныя ў дадзены момант для ўсіх і кожнага: (задаюць 2 вядучых):

Пытанні:
1. Навошта людзі едуць за мяжу?
2. Як людзі трапляюць у рабства?
3. Чаму важна ведаць замежную мову?
4. Куды звярнуцца за мяжой?
5. Навошта людзям рабіць ксеракопію дакументаў?

Вядучы 2. Для таго каб праца за мяжой не абвінулася рабствам, трэба ведаць ***асноўныя правілы:***

- У вас павінен быць адрас будучага працоўнага месца, пакіньце яго родным і знаёмым.
- Ваш пашпарт павінен знаходзіцца з Вамі, не давярайце яго нікому.
- Зрабіце ксеракопію ўсіх важных дакументаў і вазьміце яе з сабою
- Падбайце аб тым, каб у вас былі квіткі ў абодва бокі.
- Дамоўцеся з блізкімі людзьмі аб тым, як вы будзеце падтрымліваць з імі сувязь.
- Не забудзьце аб медыцынскай страхоўцы.
- Вазьміце пэўную суму грошай.
- Перад ад'ездам даведайцеся тэлефон і адрасы няўрадавых арганізацый, якія працуюць у гэтай краіне.

Па пытаннях звяртайцеся па тэлефону: 8-801-100-8-801

Рэфлексія.

Вядучы 1. А зараз нам хацелася б даведацца вашы меркаванні аб тым, як прайшла наша інфармацыйная гадзіна?

II. "Праяўлення гвалту над дзецьмі і ахова правоў дзіцяці"
Праект "Свет без гвалту"

"Дзіця вырастае чалавекам там,
дзе пануе надзея на лепшае,
а не страх перад горшым"
З. *Салавейчык*

Мэта праекту:

- Распаўсюджванне ведаў аб правах дзіцяці сярод вучняў.
- Фармаванне пазітыўнага погляду на свет, пачуцці дабра і справядлівасці.
- Павага правоў іншых людзей.

Абсталяванне:

- Праектар.
- Камп'ютэр.
- Прэзентацыя "Праяўленне гвалту над дзецьмі і абарона правоў дзіцяці".

Што такое гвалт?

Да гвалту прыналеэаць ўсе тыпы дзеянняў супраць дзяцей, якія ўспрымаюцца імі як зло. Здзекі, знявага, эксплуатацыя дзіцячай працы - усё гэта гвалт.

Вельмі часта дзеці падвяргаюцца сэксуальнаму гвалту. Узроставы склад такіх дзяцей складаецца ад 7 да 17 гадоў.

Калі звесці лічбы статыстыкі, прадстаўленай шматлікімі краінамі, калькасць дзяцей, якія падвергнуліся сэксуальнаму гвалту, перавысіць мільён.

Дадатак 1. Выступленне "Праяўленне гвалту над дзецьмі і абарона правоў дзіцяці"

Дадатак 2. (Прэзентацыя "Праяўленне гвалту над дзецьмі і абарона правоў дзіцяці")

- *У вачах дзіцяці цэлы свет - яркі, сонечны, прамяністы. Пакіньце нам яго такім, як ранішняе сонца чыстым.*

Дзеці - наша будучыня. Мы павінны паважаць і выконваць правы маленькага чалавечка, каб захаваць свет.

Што мы ведаем аб сваіх правах?

1989 год - Арганізацыя Аб’яднаных Нацый прыняла Канвенцыю аб правах дзіцяці. 54 артыкул ўлічвае практычна ўсе моманты, звязаныя з жыццём і становішчам дзіцяці ў грамадстве.

У Рэспубліцы Беларусь прыняты закон “Аб правах дзіцяці”. Гэта з’яўляецца гарантыяй волі дзяцей Беларусі, стварэнне ўмоў, пры якіх дзеці могуць выхоўвацца як асоба.

Анкета:

1. Што такое права?
2. Якія ёсць правы ў цябе?
4. Ці дастаткова правоў у цябе?
5. Якую ролю адыгрываюць правы ў жыцці чалавека?
6. Якія рысы характару дапамагаюць чалавеку дамагчыся яго правоў?
7. Хто ў нас мае найбольшую патрэбу ў абароне сваіх правоў?
8. Што вы маглі б зрабіць для абароны правоў іншых людзей?

- Усе людзі розныя, але правы ў іх аднолькавыя.
- Права на жыццё
- Права на волю
- Права на сям’ю
- Кожнае дзіця мае права на шчасце
- Права на абарону
- Права на развіццё
- Кожнае дзіця мае права развівацца як асоба, мець свае інтарэсы і захапленні
- Права на адукацыю
- Права на выбар рэлігіі

Чалавек можа сам выбіраць, ці верыць яму ў Бога або не, але ён павінны цвёрда ведаць, што не мае права абражаць пачуцці іншых людзей.

- Права на абарону ад любога выгляду гвалту - фізічнага або псіхалагічнага.

На жаль, дзеці падвяргаюцца жорсткаму абыходу з боку бацькоў, выхавальнікаў, сэксуальным дамаганням, зневажанням.

Што адчувае пры гэтым маленькі чалавечак, які нават не можа абараніць сябе? Яго жыццё ператвараецца ў кашмар. Страшэнная статыстыка сведчыць, што, напрыклад, толькі ў Расіі штогод каля 2 млн. дзяцей ва ўзросце да 14 гадоў збіваюцца бацькамі. Для 10 % падлеткаў гэта сканчаецца смерцю. Больш за 50 тыс. дзяцей збягаюць з дому, ратуючыся ад татаў і маці.

Хатні гвалт адлюстроўваецца на псіхіцы дзіцяці. Ён становіцца нервовым і ўзлаваным на ўвесь свет.

Разводы бацькоў з’яўляюцца цяжкай псіхалагічнай траўмай для дзіцяці. Выклікае пачуццё няўпэўненасці і эгаізму.

У Беларусі ў выніку распаду сем’яў штогод 40-45 тыс. дзяцей застаюцца без аднаго з бацькоў. Кожны 6-*ы* дзіця нараджаецца па-за сям'ёй.

ЛІСТ БАЦЬКАМ!

Дарагія бацькі!

Мы ведаем, што вы нас вельмі любіце і мы вас таксама. А не любіце вы, калі вас крыўдзяць, абзываюць, лаюць. Мы таксама жадаем, каб нас паважалі.
Дарагія тата і маці, калі ласка, падумайце, што мы вашы дзеці, - ваша будучыня.

Парады псіхолага
Выхаванне без гвалту

Дарагія бацькі!

- Прымайце дзяцей такімі, якія яны ёсць;
- любіце сваіх дзяцей, калі няма за што, то проста так;
- дазваляйце адчуваць дзіцяці сябе вольным;
- размаўляйце з імі па душах;
- не зневажайце іх годнасць;
- не рабіце падобнымі на сябе;
- не зрывайце сваю злосць на дзецях;
- не ўжывайце фізічнае пакаранне.

- *Абарона правоў дзяцей, пазбаўленых бацькоўскай апекі*
У Беларусі ўзяты курс на ўладкаванне дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, у сям'ю праз усынаўленне або дзіцячыя дамы сямейнага тыпу.
- Забарона на гандаль дзецьмі. Дзеці - не тавар!

У вайны не мамчын твар.
Дзеці не павінны ўдзельнічаць ва ўзброеных канфліктах. Ніхто не мае права пазбаўляць дзіця дзяцінства. На жаль, у наш час ва ўсім свеце налічваецца звыш 3 000 "дзяцей-салдат".

Экспрэс-апытанне (праводзіўся сярод вучняў 11 класаў)

1. Якім чынам ты б жадаў атрымоўваць інфармацыю аб сваіх правах?
2. Якое з тваіх правоў больш за ўсё выконваецца?
3. Якое з тваіх правоў менш усяго выконваецца?

На жаль, дзецям прыходзіцца сутыкацца з жорсткасцю. Дзіця - асоба, якая мае права на недатыкальнасць дома і ў школе. Сам гвалте можа быць

розным: фізічным і маральным, і людзі часам нават не задумваюцца, што яны ўжываюць гвалт у дачыненні да іншага чалавека.

Чым вінаватае чатырохгадовае дзіця перад бацькамі, які збіў яго?

Чаму 6-гадовае дзіця выглядае як трохгадовае, чаму ў яго зламаная рука?

Чым вінаваты малы, у якога абвараныя ногі?

З якім настроем прыйдзе гэтае дзіця ў школу? Якія будуць яго паводзіны?

Няма апраўдання бацькоўскаму гвалту. Ёсць тлумачэнне дзіцячай жорсткасці! На канферэнцыі ў Тартускім універсітэце "Гвалт у школах - школа, дом, інтэрнат" міністр адукацыі і навукі *Тыніс* Лукас адзначыў, што школы не здолеюць выканаць задачы па папярэджанні школьнага гвалту самі. Лукас: "Папярэджанне гвалту ў школах - наша агульная справа" DELFI 7 лютага 2008 Бацькі, адарвіцеся ад сваіх клопатаў, зазірніце ў вочы дзіцяці, адчуйце, што яго трывожыць, якія ў яго праблемы, сядзьце і пагаворыце па душах. Мы верым і спадзяемся, што кожнае дзіця стане лепшым. Больш будзе адчуваць чужы боль, здолее знайсці выхад з цяжкай сітуацыі, абараніць сваю правату мірным шляхам!

З антычнай мудрасці:

Лепш трываць самому, чым бяду зрабіць каму.
Ідучы на дапамогу - спяшайся, просячы дапамогі - не спазняйся.
Хто хутка дапамог, той двойчы дапамог.
Блага таму, хто дабра не творыць нікому.

Дзеці жадаюць жыць у свеце дабра і справядлівасці.

У сваіх малюнках дзеці ўяўляюць дабро ў светлых, яркіх фарбах, а зло і гвалт - у цёмных тонах *(малюнкі дзяцей).*

Так хай жа яркіх фарб будзе больш!
Нам патрэбен мір!
Табе і мне і ўсім на свяце дзецям!
І павінен мірным быць світанак,
які заўтра сустрэнем.
Нам патрэбен свет, трава ў расе
усмешлівае дзяцінства!
Нам патрэбен мір, выдатны мір,
атрыманы ў спадчыну!
Нам патрэбен разнаколерны луг
і вясёлка над лугам.
Нам трэба бегаць, скакаць, спяваць
і гаварыць сябар з сябрам!

Приложение 1
(выступление на областном конкурсе)

Тема: Проявление насилия над детьми и защита прав ребенка

Романчук Юлия,
ученица 9 «г» класса
УО « Государственная общеобразовательная
средняя школа № 3 г. Глубокое с лицейскими классами»

Права человека в последнее время находятся в центре внимания почти всех стран мира. Им посвящены документы Организации Объединенных Наций, исследования ученых (философов, политологов, педагогов). Права человека в целом могут быть определены как права, которые даны человеку от рождения и без которых он не может существовать.

Права человека и его основные свободы позволяют ему развивать и в полной мере реализовывать свой ум, интеллект, талант. Они основаны на постоянно возрастающем стремлении человечества к такой жизни, где честь и достоинство каждого человека будут пользоваться уважением и защитой.

«Через права человека мы все подтверждаем, что мы одно человеческое объединение»,- отмечал Генеральный Секретарь ООН в 1993 году при открытии Всемирной конференции по правам человека.

Права человека учат нас, что мы одновременно разные и одинаковые. Никто не может злоупотреблять определенными правами, чтобы нарушать права других. Права человека не подарены государством, они неотъемлемая часть самой природы человека.

Права ребенка вытекают из общепринятых прав человека и означают, прежде всего осознанную ответственность взрослых за жизнь, развитие и жизнеспособность детей. Дети - это наше будущее, это граждане завтрашнего мира. И во многом, от них будет зависеть каким именно будет этот мир: мир жестокости и насилия или мир добра и справедливости. Всеобщая декларация прав человека не будет соблюдаться, если наше сегодняшнее поколение не будет воспитано на уважении к правам ребенка.

Однако до сих пор положение детей во многих странах остается критическим. Дети страдают от войн, участвуют в вооруженных конфликтах, подвергаются различным видам насилия: жестокому обращению со стороны родителей, воспитателей, сексуальным домогательствам, унижениям и оскорблениям. Что чувствует при этом маленький человечек, который даже не может защитить себя? Его жизнь превращается в кошмар. Страшная статистика свидетельствует, что, например, только в России ежегодно около 2 млн. детей в возрасте до 14 лет избиваются родителями. Для 10 % подростков избиение заканчивается смертью. Более 50 тыс. детей бегут из домов, спасаясь от пап и мам. Ребенок не получает любви и доброго отношения, в результате ожесточается сам. Какими методами он будет впоследствии воспитывать своих детей? Кроме того, у родителей часто отсутствует культура поведения. Пьянство родителей приводит к тому, что дети также приучаются к пьянству, курению, наркотикам. Эта проблема существует и в школах. Некоторые ребята курят со второго класса. Такие ребята представляют «группу риска». Они могут хулиганить, бить других детей, унижать, оскорблять. Поэтому ключевыми положениями в правах ребенка являются, защита чести и достоинства ребенка, защита его от всех видов насилия: физического, психологического, сексуальной эксплуатации, втягивания в преступную деятельность, принуждения к занятиям проституцией, азартным играм.

Мы, сегодняшнее поколение, должны знать свои права, чтобы не оказаться жертвами насилия, не нарушить права другого человека. Только насилие порождает насилие. Нужно стараться изменить мир к лучшему, уважать друг друга, строить гуманные отношения, помнить, что каждый человек - творение природы, что все мы живем на одной Земле, а чтобы её сберечь, нужно научиться беречь друг друга.

III. Пазакласнае мерапрыемства "Прэзентацыя Канвенцыі аб правах дзіцяці"

Мэты:

1. Прадставіць дзецям міжнародна-прававы акт "Канвенцыю аб правах дзіцяці".
2. Пазнаёміць з правамі дзіцяці, з правамі непаўналетніх. Расказаць аб правах дзяцей.
3. Вучыць дзяцей адстойваць свае правы.

Задачы:

1. Навучанне правам дзіцяці, прававым нормам зносін, абароне правоў дзяцей на аснове аналізу гутаркі літаратурных герояў.
3. Выхаванне цікавасці ў навучэнцаў у вывучэнні законаў па правах непаўналетніх.

Афармленне:

- плакат “Ведаць законы, значыць - абараняць свае правы”;
- плакат “Канвенцыя аб правах дзіцяці” (друкаваны тэкст);
- цытата з “Дэкларацыі правоў дзіцяці”, 1959 *г*. (*п*. 6);
- раздатачны матэрыял (тэкст аб правах дзіцяці на падставе “Канвенцыі аб правах дзіцяці”)
- камп’ютэр;
- праектар;
- запіс песні "Сонечны круг";
- кніжная выстава;
- друкаваныя тэксты "Канвенцыі аб правах дзіцяці", "Усеагульная дэкларацыя аб правах дзіцяці". Канстытуцыя РБ і інш.
- Прэзентацыя “Праяўленне гвалту над дзецьмі і абарона правоў дзіцяці”.
- Сцэнарый сцэнкі.

Ход мерапрыемства

1. Уступнае слова настаўніка.

Сёння ў нас прэзентацыя важнага дакумента міжнароднага значэння – “Канвенцыя аб правах дзіцяці”.

- “Канвенцыя аб правах дзіцяці” - дамова дзяржаў аб правах дзіцяці.

Мэты нашага мерапрыемства:

- Вы пазнаёміцеся з правамі дзіцяці, з абаронай правоў дзяцей.
- Пазнаёміцеся з законамі РБ, дзе замацаваныя асноўныя палажэнні “Канвенцыі аб правах дзіцяці”.

Мы працуем пад лозунгам:

“Ведаць законы, значыць - абараняць свае правы”.

2. Падрыхтоўчая праца да азнаямлення з “Канвенцыяй аб правах дзіцяці”.

- Што такое права?

Існуе дакумент міжнароднага значэння – “Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека”, дзе замацаваныя грамадзянскія, палітычныя, сацыяльныя, эканамічныя правы, якія належаць кожнаму чалавеку. (Прынятая 10 снежня 1948 *г.* ААН).

ААН распрацавала вялікі дакумент аб правах дзяцей, каб зрабіць іх забеспячэнне абавязковым для дзяржаў. Такім дакументам стала “Канвенцыя аб правах дзіцяці”. (Прынятая 20 лістапада 1989 *г.* ААН).

Гэты дзень штогод адзначаецца як Сусветны дзень дзяцей. У гэты дзень дзеці свету заяўляюць аб сваіх правах і аб тым, што дзяржавы павінны абараняць іх правы. Мы ведаем, што ёсць выпадкі, калі парушаюцца правы дзяцей. Не ўсё ў свеце спакойна.

Дзеці, назавіце калі ласка, краіны, дзе ідуць войны, здзяйсняюцца тэрарыстычныя акты. *(Адказы дзяцей)*

Вы павінны ведаць, што ў першую чаргу пакутуюць дзеці, яны застаюцца сіротамі, не могуць наведваць школу, займаюцца зладзействам, жабруюць.

У працэсе падрыхтоўкі "Канвенцыі аб правах дзіцяці" яе аўтары ўлічвалі наступныя факты, якія датычацца дзяцей з эканамічна няшчасных краін:

1) пакінутыя сваімі сем’ямі каля 100 млн. дзяцей, якія існуюць толькі за кошт працы, якая іх знясільвае, дробнага зладзейства, жабрацтва;
2) 120 млн. дзяцей ва ўзросце ад 6 да 11 гадоў пазбаўленыя магчымасці наведваць школу;
3) штогод каля 3,5 млн. дзяцей памірае ад захворванняў, якія паддаюцца прафілактыцы або лячэнню;
4) 155 млн. дзяцей ва ўзросце да 5 гадоў жывуць ва ўмовах абсалютнай галечы.

Дзеці павінны ведаць свае правы і ўмець іх адстойваць. Вывучэнне правоў чалавека - гэта, найперш, выхаванне ўпэўненасці ў сабе, памяркоўнасці.

У кожнага чалавека ёсць правы.

Дзіця таксама чалавек, а значыць, і ў яго ёсць правы.

Яны адрозніваюцца ад правоў старэйшых:

1) меншымі магчымасцямі абараніць самога сябе;

2) залежнасцю ад апекі старэйшых.

Таму і правы яго ў чымсьці глыбейшыя, шырэйшыя, чым правы старэйшых.

У 1959 *г.* была прынятая "Дэкларацыя правоў дзіцяці". У ёй запісана аб правах дзіцяці:

"Дзіцяці для поўнага і гарманічнага развіцця яго асобы патрэбныя любоў і разуменне. Яно павінна, калі гэта магчыма, расці на апецы і пад адказнасцю сваіх бацькоў і ва ўсякім разе ў атмасферы любві і маральнай і матэрыяльнай забяспечанасці; малалетняе дзіця не павіннае, акрамя тых выпадкаў, калі ёсць выключныя выпадкі, быць разлучана са свай маці…. Пажадана, каб шматдзетным сем'ям выдавалася дзяржаўная або іншая дапамога на ўтрыманне дзяцей".

3. Ролевая гульня па творы **Ж. Верна «Таинственный остров».**

- Я прапаноўваю вам здзейсніць невялікае падарожжа і выправіцца на востраў Лінкольна, дзе пасяліліся 5 вядомых вам герояў Ж. Верна «Таинственный остров».

Гэтыя смельчакі здзейснілі ўцёкі з палону на паветраным шары і воляю лёсаў апынуліся на востраве.

Давайце паслухаем, аб чым яны вядуць гутарку?

Гэта 15-гадовы Герберт Браўн, інжынер Сайрес Сміт і марак Пенкроф, журналіст Гедэон Спілет і негр Наб.

(Разыгрываецца сцэнка.).

4. Абмеркаванне сцэнкі. Праца над правамі дзіцяці.

Вядома, такой гутаркі на востраве Лінкольна не было, але ўсё, што тут гаварылася, - праўда.

- Аб чым вялі гутарку героі Ж. Верна?

- Як завецца дакумент, у якім запісаны правы дзіцяці?

- Каго Канвенцыя заве дзіцем?

- Назавіце правы дзіцяці, аб якіх гавораць героі.

(Дзеці пералічваюць правы).

Так. Гэтыя правы запісаныя ў "Канвенцыі аб правах дзіцяці".

5. Праца з законамі РБ, у якіх замацаваныя асноўныя палажэнні "Канвенцыі аб правах дзіцяці".

- Як РБ паставілася да Канвенцыі?

РБ пагадзілася з Канвенцыяй. Значыць, яна абавязанае прыняць такія законы, якія будуць абараняць правы дзіцяці. Пералічыце правы дзіцяці

(Дзеці называюць)

Прагляд прэзентацыі ***“Праяўленне гвалту над дзецьмі і абарона правоў дзіцяці”.*** *Праект "Свет без гвалту".*

8. Падвядзенне вынікаў.

Шмат гаварылі аб правах дзіцяці, аб абароне правоў дзяцінства.

Калі гаворка ідзе аб дзецях, то павінна адбыцца нешта незвычайна казачнае.

Гэтае дрэва чароўнае. Чаму?

(Дзеці на плакат з малюнкам дрэва прымацоўваюць кветкі з надпісам правоў дзіцяці).

- З чым можна параўнаць гэтыя кветкі?

(З правамі дзяцей, якія запісаныя ў “Канвенцыі аб правах дзіцяці”).

Значэнне “Канвенцыі аб правах дзіцяці”.

1) Канвенцыя абвяшчае дзіця паўнавартаснай і паўнапраўнай асобай;

2) Правы, замацаваныя ў Канвенцыі, найлепшым чынам забяспечваюць інтарэсы дзяцей.

3) Гэта дакумент, які мае міжнароднае значэнне.

4) З’яўляецца арыенцірам для дзяржаў, якія яе падпісалі, у іх імкненні зрабіць жыццё дзяцей лепшым, шчаслівейшым.

Чалавецтва павінна імкнуцца да росквіту, каб жыццё дзяцей было шчаслівым. Было больш радасці ў жыцці дзяцей. Ярка свяціла сонца, было мірнае неба над галавой, каб заўсёды чуўся дзіцячы смех, каб побач заўсёды былі маці і тата.

Ні адно дзіця не можа быць аб’ектам самаўпраўнасці і павіннае пастаяць за сябе. Вы маеце на гэта ўсе правы.

Рэфлексія.

Гучыць песня "Хай заўсёды будзе сонца..." ("Сонечны круг").

Дадатак 1

Сцэнка.

Пенкроф. Асваенне вострава ўжо амаль скончана, усе часткі яго ахрышчаныя, тут ёсць натуральная гавань, тут вось крыніцы прэснай вады, выдатныя дарогі, тэлеграфная лінія, верф і нават фабрыка, значыць застаецца толькі адно - нанесці востраў Лінкольна на карту!

Сміт. Мы запрасілі на востраў ўсіх жадаючых і зажывём дружнай сям'ёй.

Герберт. Вы думаеце, гэта магчыма? Зараз нас пяцёра, мы сапраўды дружная сям'я. Але калі насельніцтва вострава павялічыцца, трэба будзе рэгуляваць адносіны паміж людзьмі. Як вы збіраецеся гэта рабіць?

Сміт. Але існуе Ўсеагульная дэкларацыя правоў чалавека, ёю і будзем кіравацца. Кожны чалавек павінен валодаць усімі правамі і ўсім незалежна ад расы, колеры скуры, мовы, рэлігіі, палітычных або іншых перакананняў, маёмаснага, саслоўнага або іншага становішча.

Наб. У нас будзе сапраўдны востраў справядлівасці!

Герберт. Вы не падумалі аб тым, што тыя, хто пажадаў прыехаць сюды, могуць быць людзьмі сямейнымі. А ў дзяцей абавязкова павінны быць свае правы.

Сміт. Што ж, ідэя нядрэнная. Давайце падумаем, якія правы могуць быць у дзяцей і назавём гэта Канвенцыяй аб правах дзіцяці.

Спілет, запісвайце! Вашы прапановы?

Герберт. Я лічу, што ўсё правы павінны распаўсюджвацца на ўсіх дзяцей без выключэння. І дзяржава, гэта значыць кіраўніцтва нашым вострававам, абавязаная абараняць гэтыя правы.

Спілет. А якія пэўна правы запісаць?

Пенкроф. Кожнае дзіця мае права на імя пры нараджэнні, на атрыманне грамадзянства.

Наб. Дзіця мае права жыць са сваімі бацькамі. Як часта неграў разлучаюць са сваімі дзецьмі.

Сміт. Я лічу, трэба дапоўніць, за выключэннем тых выпадкаў, калі гэта супярэчыць найлепшым інтарэсам.

Наб. Але дзіця павінна мець права захаваць сувязь з бацькамі ў выпадку, калі іх разлучаць з адным з іх або з абодвума.

Герберт. Дзіця мае права вольна выяўляць свае погляды, прычым гэтым поглядам павінна надавацца ўвага пры вырашэнні любых пытанняў, якія закранаюць гэтага дзіцяці.

Спілет. Бацькі павінны бачыць у сваім дзіцяці самастойную асобу, што мае права на павагу яе чалавечай годнасці і забеспячэнне яе інтарэсаў.

Герберт. Я думаю, дзеці павінныя ўмець пастаяць за сябе. Дзіця павінна мець права на абарону ад злоўжыванняў з боку бацькоў і самастойна звяртацца за дапамогай да дзяржавы, не баючыся "выносіць смецце з хаты".

Наб. Я сам рос без бацькоў і ведаю, што гэта такое, таму лічу, што дзяржава абавязана абараніць дзіця, пазбаўленага сем'і і забяспечыць яму яе замену. Толькі трэба абавязкова ўлічваць яго культурную прыналежнасць.

Сміт. Трэба запісаць, што дзецям павінна падавацца ўсё самае лепшае. Напрыклад, дзіця мае права на медыцынскую дапамогу, адпаведную найвышэйшым стандартам, якая можа быць рэальна забяспечана; на адукацыю, якое павінна быць нацэлена на максімальнае развіццё асобы, талентаў, разумовых і фізічных здольнасцяў; на адпачынак, вольны час і ўдзел у культурным і творчым жыцці.

Пенкроф. Я б пажадаў бы сказаць аб Герберце. Ён увесь час працуе нароўні з намі. Дзіця павінна мець права на абарону ў выпадках, калі яму даручаецца праца, небяспечная для яго здароўя, адукацыі і развіцця.

Герберт. Я не дзіця!

Спилет. Усе мае запісы трэба пачаць з азначэння, каго ж лічыць дзецьмі.

Сміт. Запішыце: дзяцём прызнаецца чалавек, які не дасягнуў 18 гадоў.

Герберт. Я не згодзен!

Сміт. Герберт, ты ўсім нам як сын, таму мы заўсёды будзем лічыць цябе маленькім. А каб не спрачацца зараз, давайце запішам: "Дзяржава павінна ўсталёўваць мінімальны ўзрост для прыёму на працу і вызначаць патрабаванні ў дачыненні ўмоў працы".

Спілет. Пэўна, досыць.

Наб. Калі ласка, запішыце яшчэ: “Дзеці, прыналежныя да меншасцяў і карэннаму насельніцтву, маюць права карыстацца сваёй культурай, роднай мовай і вызнаваць сваю рэлігію”.

Сміт. Ці ёсць яшчэ якія-небудзь прапановы?

Пенкроф. Я збаразніў усе моры і акіяны, і такога нагледзеўся. Чаго толькі не даводзіцца трываць бедным дзецям! Іх катуюць і пазбаўляюць волі, падвяргаюць сэксуальнай эксплуатацыі, прымушаюць прадаваць наркотыкі. Я думаю, аб усім гэтым таксама трэба напісаць.

Сміт. Я згодны.

Спілет. Калі ласка, запішыце, што дзяржава павінна абараняць дзяцей ад усяго гэтага. Ну як, Герберт, ты задаволены? Зараз можна сказаць, што дзеці на нашам востраве будуць абароненыя.

Герберт. Сэр, дзякую вам!

IV. Пазакласнае мерапрыемства “Дзень талерантнасці”

Мэта:
лаканічна і пераканаўча сфармуляваць сутнасць і неабходнасць талерантнасці.

Задачы:
- заахвоціць вучняў да самааналізу сваіх паводзін;
- паспрабаваць сфармуляваць самакрытычную адаптаваную да рэальнай сацыяльнай рэчаіснасці асобы..

Форма правядзення: круглы стол.

Настаўнік. У пачатку новага тысячагоддзя прагрэс, дасягнуты чалавецтвам у розных галінах, не стаў асновай для паразумення людзей. Маюць месца факты гвалту, дыскрымінацыі, непавагі да чалавека іншай нацыі, веры, культуры, іншага пункта гледжання, якія ў сваю чаргу перарастаюць у нацыянальныя і рэлігійныя войны. У сувязі з гэтым, па ініцыятыве ЮНЭСКА, 1995 год ААН абвясціла годам талерантнасці, а 16 лістапада кожнага года - Міжнародным днём талерантнасці.

Пытанне аб талерантнасці апанавала зараз увагу ўсяго свету. Пытанне гэтае не новае, яно падымалася і раней, але зараз пастаўленае з небывалай да таго выразнасцю і сілаю.

Чаму? Вынік гэтага - у маштабе і трагізме падзей *XX* стагоддзя. Сусветная вайна, грамадзянская вайна, усталяванне таталітарных рэжымаў, масавыя рэпрэсіі, і, як вынік гэтага, - нацыяналістычныя псіхозы.

Вынікі вядомыя. Зразумела, што пры сучасным узроўні развіцця чалавецтва падобныя дзеянні былі б асабліва пагібельныя для яго і служылі б ганьбай для дзяржавы.

Вядома, вырашэнне праблем народаў залежыць ад эканамічнага, палітычнага, сацыяльнага элементаў. Але асновай іх павінна служыць талерантнасць, якая, як своеасаблівая маральная прышчэпка, засцеражэ чалавецтва ў гэтым стагоддзі ад памылак мінулага.

Давайце дзеці, зараз кожны з вас скажа, што ён разумее пад талерантнасцю.

(Адказы дзяцей)

1. У палітычнай, гістарычнай літаратуры існуе мноства азначэнняў талерантнасці. Талерантнасць - гэта здольнасць і ўменне чалавека жыць у гармоніі з самім сабою і навакольным светам.
2. Талерантнасць павінна быць не толькі паміж нацыянальнасцямі, але і паміж настаўнікамі і вучнямі, бацькамі і дзецьмі.
3. Галоўная ідэя: “Няма дрэнных нацыянальнасцяў, ёсць дрэнныя людзі”.
4. Практычнае разуменне талерантнасці - гэта праява памяркоўнасці да іншага меркавання, веры, паводзінам.

5. Усе людзі - гэта браты па крыві і падзяляць іх не варта. Трэба жыць у гармоніі з навакольным светам. Мы бачым у падзеях Грузіі, Абхазіі, Чачні. Было разліта мноства чалавечай крыві, дапушчаны калецтвы людзей, з’явілася вялікая колькасць уцекачоў, паўстала ўзлаванасць у людзей. А гэта быць не павінна.
6. Псіхалогія талерантнасці адмаўляе гвалт над людзьмі ва ўсіх яго праявах, у тым ліку эканамічны, фізічны, сацыяльны і псіхалагічны гвалт. Войны на Зямлі павінны быць спынены.
7. Талерантнасць уключае ўменне слухаць іншага чалавека, каб разумець і прымаць чужую пазіцыю. У паўсядзённым жыцці нам варта пазбягаць фанатызму і зласлоўя.
8. На ўроках мы вучымся талерантнасці, уменню мець зносіны. Некаторым нашым аднакласнікам не хапае такту, ветлівасці і ўмення слухаць іншага чалавека.
9. Талерантнымі людзі не нараджаюцца, а становяцца.

Настаўнік. Любы чалавек жадае, каб яго любілі і паважалі, шанавалі і разумелі, і вельмі часта нам проста неабходна чуць ад людзей добрыя словы.

Увазе дзяцей прапанаваныя гульнявыя практыкаванні.
Гульня "Кампліменты". Кожнае дзіця садзіцца на “чароўнае” крэсла, бярэ “чароўную” палачку і пазнае ад астатніх дзяцей пра свае дадатныя якасці.

Настаўнік. Часта дзеці, якія вучацца ў адным класе некалькі гадоў, мала ведаюць пра сваіх сяброў. А калі ведаеш чалавека, можаш выявіць да яго ўвагу, цікавасць, а калі трэба, то і памяркоўнасць, талерантнасць. Правядзём наступную гульню.

Гульня "Чароўны мікрафон". Кожны атрымоўвае мікрафон і распавядае аб сваіх захапленнях, любімых занятках.

Гульня "Ізгой". Кожнаму дзіцяці "на вушка" настаўнік паведамляе назвы аднаго жывёліны (ката, сабакі, каровы, жабы). Аднаму паведамляецца слова “варона”. Не гаворачы ні словы, а, прамаўляючы толькі гукі, якія выдаюць гэтыя жывёлы, трэба знайсці "сваіх".

Дзеці самі зрабілі выснову аб тым, што ніхто не жадаў бы апынуцца на месцы вароны, аб тым, што цяжка быць не падобным на ўсіх.
Настаўнік. Спадзяюся, што прыйдзе час, і свята "Дзень талерантнасці" не будзе, дакладней ён будзе кожны дзень. Кожны чалавек будзе мець уласныя перакананні, усе людзі навучацца дамаўляцца, а не стануць ваяваць, лаяцца, канфліктаваць.

Рэфлексія.

Літаратура

- Артеменко З.В. Азбука форм воспитательной работы. – Мн., 2001.
- Проект «Право без насилия и унижения», Мн., 2005.

Для заметак